

عنوان: ارائه الگوی حکمرانی اطلاعات سلامت در دوران پاندمی: مطالعه موردی کووید-۱۹

مقدمه: حکمرانی موثر اطلاعات سلامت، نقش کلیدی در ارتقای کیفیت مراقبت و ایمنی بیمار، بهبود سلامت جمعیت، افزایش کارایی و اثربخشی عملیاتی و کاهش هزینه‌ها دارد. مطالعه حاضر باتوجه به مشکلات نظام اطلاعات سلامت ایران، به‌ویژه در زمان جهان‌گیری کووید-۱۹، اقدام به طراحی و ارائه یک الگوی حکمرانی اطلاعات سلامت نموده‌است.

روش پژوهش: این مطالعه، به‌صورت کیفی و طی سه مرحله انجام گرفت؛ در مرحله نخست با بهره‌گیری از رویکرد مرور دامنه، مقالات مرتبط در پایگاه‌های اطلاعاتی در دسترس شامل پابمد، اسکوپوس، وب‌آو نالچ، پروکوئست و موتور جستجوی گوگل اسکالر، جستجو، انتخاب و به‌روشنی تماتیک، مورد تحلیل محتوا قرار گرفتند. در نتیجه این مرحله، ابعاد و مولفه‌های کلیدی حکمرانی اطلاعات سلامت، شناسایی شده و این یافته‌ها، مبنای طراحی راهنمای مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، واقع شدند. در مرحله دوم، با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و به‌وسیله فرم راهنمای مصاحبه نسبت به جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه مجازی یا حضوری با ۲۹ نفر از متخصصین و صاحب‌نظران حوزه حکمرانی اطلاعات سلامت و حوزه‌های مرتبط، اقدام و برای تحلیل محتوای مصاحبه‌ها از روش تحلیل تماتیک ترکیبی استفاده شد. در مرحله سوم نیز با روش نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از راهنمای نشست خبرگان، نسبت به دریافت نظرات تعداد ده نفر از خبرگان در راستای اصلاح کدگذاری اولیه اقدام گردید.

یافته‌ها: مرحله اول مطالعه، در راستای شناسایی ابعاد و مولفه‌های کلیدی حکمرانی اطلاعات سلامت، به شناسایی شش مقوله اصلی، شامل اهداف، مزایا و کاربردها، اصول، اجزا یا عناصر، نقش‌ها و مسئولیت‌ها و فرایندهای حکمرانی اطلاعات سلامت انجامید. همچنین تحلیل تماتیک مصاحبه‌های انجام گرفته در مرحله دوم و متعاقباً تحلیل نظرات خبرگان در مرحله سوم، موجب شناسایی دو دسته از یافته‌ها گردید؛ بخش اول یافته‌ها، تعداد ۴۷ چالش را برای نظام اطلاعات سلامت ایران در سه بعد حکمرانی، نظام‌های اطلاعاتی و ارتباطی و بافتار جامعه ایرانی شناسایی نمود. بخش دوم یافته‌ها به ارائه الگوی حکمرانی اطلاعات سلامت، شامل هفت رکن اصلی مشارکت، مسئولیت‌پذیری، شفافیت، تولید و استفاده از اطلاعات، پاسخگویی، اثربخشی و تاب‌آوری و افراد، پرداخته‌است. رکن مشارکت، به مشارکت همه‌جانبه تمام ذی‌نشان در فرایندهای تصمیم‌گیری و سیاستگذاری نظام اطلاعات سلامت، اشاره دارد. مسئولیت‌پذیری با مفهوم کلی تعهد و پاسخگویی در مدیریت، استفاده و حفاظت از داده‌های سلامت، به‌کار رفته‌است. شفافیت، به مفهوم تضمین انجام فرآیندهای مرتبط با سلامت جامعه و انجام وظایف به‌صورت مستند و براساس اصول و قواعد تعیین‌شده، می‌باشد. بعد تولید و استفاده از اطلاعات به فرآیندهای چرخه تولید اطلاعات، انتشار آن و استفاده از آن در نظام سلامت می‌پردازد. پاسخگویی به‌عنوان تعهد نظام اطلاعات سلامت در قبال وظایف تعیین‌شده و ارائه اطلاعات مربوطه به ذی‌نشان و نیز اعمال کنترل‌هایی جهت مقابله با عدم رعایت قوانین و استانداردها عمل می‌کند. اثربخشی و تاب‌آوری، بیشترین تأکید و تمرکز را بر بحران‌های سلامت دارد و بعد افراد به معرفی نقش‌ها و مسئولیت‌ها و شناسایی ذی‌نشان می‌پردازد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش، نشان داد که ضعف در هماهنگی بین بخشی، ضعف در شفافیت داده‌ها، ناکارآمدی زیرساخت‌های اطلاعاتی و موانع فرهنگی از مهم‌ترین موانع در مسیر ارتقای نظام اطلاعات سلامت کشور هستند. بنابراین، الگوی توسعه‌یافته، با تأکید بر مدیریت کارآمد داده‌ها، بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری، افزایش پاسخگویی و تقویت تاب‌آوری در برابر بحران‌های سلامت، می‌تواند به‌عنوان یک چارچوب راهبردی برای اصلاح ساختارهای موجود و ارتقای کارایی نظام اطلاعات سلامت ایران، مورد استفاده قرار گیرد. پیاده‌سازی این الگو مستلزم تدوین سیاست‌های منسجم، هماهنگی میان نهادهای ذی‌ربط، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های

اطلاعاتی و ارتقای فرهنگ داده‌محور در نظام سلامت است. انتظار می‌رود چارچوب پیشنهادی، نه‌تنها به حل چالش‌های فعلی کمک کند بلکه زمینه‌ساز افزایش انعطاف‌پذیری و کارآمدی نظام اطلاعات سلامت در مواجهه با چالش‌های آینده از جمله بحران‌های سلامت و همه‌گیری‌ها باشد.

کلیدواژه‌ها: حکمرانی اطلاعات سلامت؛ نظام اطلاعات سلامت؛ سلامت؛ مدیریت داده‌های سلامت؛ جهان‌گیری کووید-۱۹

Abstract:

Title: Modelling Health Information Governance in pandemics: a case study of COVID-19

Introduction: Effective health information governance plays a crucial role in enhancing the quality of care and patient safety, improving population health, increasing operational efficiency and effectiveness, and reducing costs. Given the challenges within Iran's health information system, particularly during the COVID-19 pandemic, this study aims to design and propose a comprehensive health information governance model.

Methods: This qualitative study was conducted in three distinct phases. In the first phase, a scoping review was performed to identify relevant literature from accessible databases, including PubMed, Scopus, Web of Knowledge, ProQuest, and Google Scholar. The selected articles were analyzed thematically to extract key dimensions and components of health information governance. These findings formed the foundation for developing a semi-structured interview guide. In the second phase, data were collected through virtual or in-person interviews with 29 experts and stakeholders in the field of health information governance and related domains, using a purposive sampling method. Thematic analysis was employed to analyze the interview content. In the third phase, expert panel discussions were conducted with 10 specialists to refine the initial coding framework. Their insights were integrated to enhance the validity and reliability of the proposed governance model.

Results: The first phase of the study led to the identification of six main categories related to health information governance: objectives, benefits and applications, principles, components, roles and responsibilities, and governance processes. The thematic analysis of interviews in the second phase, followed by expert evaluations in the third phase, resulted in two key sets of findings. The first set identified 47 major challenges in Iran's health information system across three dimensions: governance, information and communication systems, and the broader societal context. The second set of findings, which forms the core of this study, presents a proposed health information governance model based on the identified challenges and expert responses. This model is structured around seven key pillars: participation, accountability, transparency, information production and utilization, responsiveness, effectiveness and resilience, and people. Participation emphasizes the comprehensive involvement of all key stakeholders in decision-making and policymaking processes related to the health information system. Accountability refers to the commitment and responsibility in managing, utilizing, and protecting health data. Transparency

ensures that processes related to public health and service delivery are documented and conducted in compliance with established principles and regulations. Information production and utilization focuses on data lifecycle management, dissemination, and its application within the healthcare system. Responsiveness highlights the commitment of the health information system to fulfill its assigned responsibilities, provide relevant data to stakeholders, and implement regulatory controls to prevent non-compliance with laws and standards. Effectiveness and resilience emphasize preparedness for health crises and the system's ability to adapt to emerging challenges. People involve defining roles and responsibilities while identifying key actors in the governance framework.

Conclusion: The findings of this study indicate that lack of intersectoral coordination, low data transparency, inefficiencies in information infrastructure, and cultural barriers are among the most significant obstacles to improving Iran's health information system. Therefore, the proposed governance model, with a focus on efficient data management, improved decision-making processes, enhanced accountability, and strengthened resilience against health crises, can serve as a strategic framework for reforming existing structures and optimizing the efficiency of the health information system in Iran. Successful implementation of this model requires coherent policy development, coordination among relevant institutions, investment in information infrastructure, and the promotion of a data-driven culture within the healthcare system. It is anticipated that the proposed framework will not only address current challenges but also enhance the flexibility and efficiency of the health information system in responding to future challenges, including health crises and pandemics.

Keywords: Health Information Governance; Health Information System; Healthcare; Health Data Management; COVID-19 Pandemic